

2024 - 2

HOLLANDS Maandblad

Boekenweek! Ah heerlijk, familie... Hongaarse familiewaarden?

Vincent Kortmann:
'Op het busstation
van Castelo Branco
leunde mijn neef
Hein tegen een oude
Zündapp.'

Froukje van der Ploeg:
'87 procent van je
gevaar woont achter
de voordeur [...].'

HOLLANDS Maandblad

INHOUD NO. 2 – 2024

vijfenzestigste jaargang • nummer 915
februari 2024

Opgericht in 1959 door K.L. Poll.

www.hollandsmaandblad.nl

Deze maand

Margriet de Koning Gans – Eyeless in Gaza

Alban Mik – Meneer Cornelisse

Sanja Percela – niet die vrouw

Jabik Veenbaas – Mystiek op menselijke voorwaarden

Marianne Aartsen – Gedichten

Philip Huff – Zelfportret met pen

Gerry van der Linden – De verliefde man

Erwin van de Pol – Hongaarse familiewaarden

Levi Jacobs – Chop Suey!

Froukje van der Ploeg – Gedichten

Vincent Kortmann – Een groter plan

Joris Miedema – ik droom in eikenhout

Tekeningen Paul Klemann

Auteurs in dit nummer

Colofon

Deze maand

Johannes van der Sluis

Een laatste keer Triëst (geen laatste sigaret!). Over café San Marco schrijft stamgast Claudio Magris dat het een ‘randverschijnsel van de Geschiedenis is, gekenmerkt door de vasthoudende trouw en het liberale pluralisme van de geregelde bezoekers.’ En – nota bene – dit is ook het fundament van de Vrijstaat *Hollands Maandblad*: ‘Gelegenheden waar zich niet meer dan één stam ophoudt zijn pseudo-café’s, het doet er weinig toe of het gaat om nette dames, veelbelovende jongeren, alternatieve groepen of welingelichte intellectuelen. Elke vorm van inteelt is verstikkend; ook colleges, universitaire campussen, exclusieve clubs, heersende klassen, politieke bijeenkomsten en culturele symposia zijn een ontkenning van het leven, dat een zeehaven is.’ Erbuiten slepen Valse Messiassen ‘volgelingen verblind door luchtspiegelingen van redding mee over wegen die ze niet kunnen gaan en daarmee leiden ze hen naar de ondergang’. In de Vrijstaat, eveneens een ‘hospitium voor noodlijdende harten’, ben je een *nobody*, maar je bent op weg; je weet dat je je niet in het Beloofde Land bevindt, maar je blijft ‘hardnekkig de weg volgen die erheen leidt, door de woestenij’.

Geen syntheses, het fragmentarische... ‘Maak zo veel compromissen als je wilt, maar in godsnaam geen enkele synthese!’ roepen we uit samen met Guido Voghera. Onze bladzijden bevatten net als het leven herhalingen, van hartstochten, van handelingen en bijgelovige angsten, maar geen conclusies, ‘uit eerbied voor de werkelijkheid, die onvoltooid en onzeker blijft, ook voor de pen waarmee men haar helemaal zou willen vertellen en die stukbreekt bij het zich wijden aan deze heroïsch-komische taak’.

Op de eerste hete middag op het Piazza dell’Unità d’Italia kwam een jongen met het syndroom van Down hand in hand met zijn vader

voorbij. Ik rookte mijn laatste sigaar, een Aurora, turend naar de schaduwlijn van de mast van een monument, en vroeg me af of wij ons met de mensen dienen te verzoenen. Daarop liep een jongen in mintgroen t-shirt en bloemetjeszwembroek voorbij, biertje in de hand. Op zijn shirt: *'Just chill.'* Aan de einder een grote driemaster.

Op weg naar het busstation – de treinen staken –, wederom een laatste sigaar, stopt een stadsbus met bestemming Via Svevo. De Flixbus naar Bergamo rijdt voortdurend achter vrachtwagens met trailers van het merk Schmitz. Overal mobieltjes... de gebrilde mens met zijn werktuigen bij wie zijn slimheid 'toeneemt in evenredigheid met zijn zwakheid,' besluit Svevo. Conclusie? Wij zijn enkel te vinden op papier (grotendeels). *Just chill.*

Mei 2024 bestaat *Hollands Maandblad* 65 jaar: een veldslag 'tegen de tot fossiel geworden cultuur'. Succes? Borstklopperij; als Hongarije ons voorland is, kunnen wij beter uitgaan van waar het leven van Svevo in de opsomming van Magris mee was bezaaid: misverstanden, tegenslagen, nederlagen, mislukkingen en vernederingen. De successen komen politici toe; ze hebben het verdiend.

Deze maand: Boekenweek. Thema: familie. Was het niet Bellow die opmerkte dat als een schrijver wordt geboren het afgelopen is met de familie? Hoe dan ook gezellig – voor alle duidelijkheid: schrijver dezes zit in kamp Chabot. Intussen woeden oorlogen voort, thuis en buitengaats, tussen man en vrouw, vooral: *bellum omnium contra omnes*. Geen conclusie, wij herhalen: het leven is niet enkel droom (*herinnering*) maar ook zeehaven. Groetjes uit Rotterdam. – JvdS

lees het nieuwe nummer

Eyeless in Gaza

*Het Israëliisch-Palestijnse conflict door
litteraire c.q. Bijbelse ogen*

Margriet de Koning Gans

In 2022 gaf Cossee een herziene vertaling van David Grossmans debuutroman uit: *De glimlach van het lam* (1983). De nieuwe vertaling is net als de eerste, van Shulamith Bamberger. Dit boek met vier vertelperspectieven is aanvankelijk moeilijk te volgen, omdat de vertellers elkaar met hun *monologues intérieurs* afwisselen zonder dat er boven elk nieuw hoofdstuk staat in wiens gedachten en gevoelens de lezer wordt meegenomen. Langzaam maar zeker ontstaan er beelden en wordt duidelijk wat deze gekwelde, gefrustreerde maar ook oude en wijze zielen met elkaar verbindt. Wel voelt de lezer direct dat ze een meesterwerk in handen heeft. Dat doen het schitterende taalgebruik, dat mee verandert met de vertellers, en het vermoeden dat al deze overwegingen ergens vandaan komen en tot een situatie gaan leiden die niet goed kan aflopen. De roman speelt kort na de Zesdaagse Oorlog van 1967 tussen Israël en de omliggende landen, wanneer het uitkammen van mogelijke verzetshaarden door het Israëliische leger nog doorgaat. In de verschillende personages geeft Grossman de posities en gevoelens van een familie met haar aanhang weer. De oudere generatie is getekend door de Shoah die ze in Europa heeft overleefd, de jonge volwassenen zitten in verschillende functies in het Israëliische leger. Grossman laat in deze roman zien dat de angst voor de buurlanden bij sommigen tot rigide standpunten en grensoverschrijdende daden leidt, terwijl anderen door hun loyaliteit en vriendschap met Palestijnen in de knel komen. Grossman gaat ervan uit dat ieder mens het goede bedoelt, maar gecorrumpeerd of gedwongen wordt om zijn morele kompas en zijn gevoel te negeren. Psychotherapeuten en

psychiaters hebben hun handen er vol aan maar bereiken eigenlijk niets, omdat iedereen in de situatie gevangen blijft zitten.

In 2023 gaf Cossee nog een boek van Grossman opnieuw uit. Het dateert uit 2005 en heet *Leeuwenhoning*. Het is een essay over de oud-testamentische figuur Simson. Het verhaal staat in *Rechters 13*. Samen met een paar vrienden bespreekt Grossman elke week een Bijbelverhaal en omdat hij over dit specifieke verhaal veel heeft te zeggen, vertelt hij het opnieuw, gekleurd met zijn eigen interpretaties en die van illustere voorgangers en tijdgenoten.

Hoewel Grossman na het lezen van zijn debuutroman naar meer smaakte, was ik een beetje teleurgesteld dat de schrijver uitgerekend zoveel moeite had gedaan voor een primitieve wildeman als Simson. Wat viel er aan zo'n botte oerkracht te beleven? Was hij al die intellectuele bespiegelingen wel waard? Ik heb het even opzijgelegd toen de roman *Een klein detail* (2017) van de Palestijnse Adania Shibli in het voorjaar van 2023 in vertaling uitkwam. Ik wilde Israël liever door wat actuelere ogen zien. In september werd het geprezen in *De Groene Amsterdammer*, en in een bijlage die aan het *Crossing-Border*-festival van begin november 2023 gewijd was, stond een indringend interview met de schrijfster. *Een klein detail* is een adembenemend boekje, met twee strak genoteerde feitenrelazen die elkaar weerspiegelen en aanvullen, al zit er vijftig jaar tussen. Ik vroeg me af waarom ik ineens drie boeken over Israël in huis had, want daar was ik niet op uit geweest. Het bleek een voorbode, want even later was het 7 oktober: de terreurbeweging Hamas pleegde zijn totaal onverwachte moordpartij vanuit Gaza en Israël sloeg terug met een ongekende wraakactie met de bedoeling Hamas voor eens en altijd uit te roeien. Shibli kon de haar toegezegde prijs van de Frankfurter Buchmesse voorlopig vergeten en in de Verenigde Staten werd haar roman op verschillende universiteiten verboden (*The Zionist Censorship War*, YouTube). Bij het zien van de vernietiging van mensenlevens, ziekenhuizen en stadswijken, die sindsdien al maanden doorgaat, gonsde almaar Aldous Huxleys romantitel *Eyeless in Gaza* door mijn hoofd.

Blinde moordzucht, blinde wraak, blinde verwoesting, met als doel de totale uitroeiing van Hamas, en als *collateral damage* de twee miljoen inwoners van Gaza. Letterlijk blind ook, omdat de Hamasstrijders zich twintig meter onder de grond als mollen in tunnels bevonden.

In arren moede pakte ik *Leeuwenhoning* weer op. Het was verbijsterend hoe toepasselijk uitgerekend dit essay op de horreur van het huidige conflict is. *Rechtens 13* begint met de constatering dat de Joden nu al veertig jaar gestraft worden voor een kwaad dat zij hebben gedaan, en dat de Filistijnen al zo lang de baas in het land zijn. Een engel komt aan een al wat ouder kinderloos echtpaar vertellen dat zij een zoon zullen krijgen, die weer een sterke leider voor het land zal worden en de Filistijnen de baas kan. Alleen is er één voorschrift: hij mag zijn haar nooit afknippen, want daarin schuilt de kracht die hij van God zal krijgen. Grossman verwijst naar verschillende bronnen die deze voorspelling vergelijken met die aan Maria, omdat zij ook een verlosser ter wereld zal brengen. Zelf dacht ik aan Abraham en Sara, die pas te horen krijgen dat ze hun zoon Isaak zullen krijgen als Sara al tachtig is. Ook wordt Abraham voorspeld dat het nageslacht waarvan hij de stamvader wordt, Gods uitverkoren volk zal zijn. Nu heeft Abraham bij zijn bijslaap Hagar al een zoon, Ismaël, en deze zoon en zijn moeder stuurt hij zonder pardon de woestijn in. Het is de Bijbelse oorsprong van de vijandschap tussen het volk van Ismaël en dat van Israël. Om nu de nieuwe verlosser, die de naam Simson krijgt, telkens opnieuw in conflict te laten komen met de Filistijnen, krijgt hij een speciale voorkeur voor vrouwen uit Gaza mee. Onderweg daarheen doodt hij met blote handen een leeuw, zodat al vroeg duidelijk wordt waartoe hij in staat is. Zijn Filistijnse bruid Timna probeert hem het geheim van zijn goddelijke kracht te ontfutselen, omdat echtgenoten immers geen geheimen voor elkaar hebben, maar kennelijk vertrouwt hij haar niet, waarop hij boos wegloopt. Later wil hij haar toch gaan ophalen, maar dan is ze al aan een ander uitgehuwelijkt. Simsons wraak is buiten proportie. Hij bindt de staarten van driehonderd vossen twee aan twee aan elkaar en steekt ze in brand.

Met die brandende fakkels jaagt hij de vossen door het rijpe koren en verwoest daarmee de hele oogst van de Filistijnen. 'Laat mijn ziel maar sterven met de Filistijnen!' roept hij. Het lijkt een vooruitwijzing, want zo zal het gaan. Grossman verwijst naar een theorie dat Simson misschien zélf wel een Filistijn is geweest, omdat hij alleen maar vrouwen in Gaza had. Bovendien is er in Gaza een heuvel die tegenwoordig 'het graf van Simson' genoemd wordt (noot 20, p. 136). Toch bang voor wraak verbergt Simson zich in een grot in Judea. Bevreesd dat de Filistijnen hem achterna komen, vragen de bewoners van Judea Simson of hij zich alsjeblijft wil overgeven. Grossman staat hier even stil bij het feit dat Simson niet van de stam van Juda is, maar van de Danieten. Zij waren mogelijk afstammelingen van de Griekse koning Argos en diens tweede zoon Danaos, die zich in een ver verleden met zijn nazaten in Libië heeft gevestigd, wat zou zijn gebleken uit archeologische opgravingen. De Danieten hebben moeite moeten doen om tot de twaalf stammen van Israël te mogen behoren. Simson is in Judea dus niet 'één van ons', en dat kan een reden zijn waarom de Judeeërs hem niet willen verbergen of verdedigen. Zij willen een bloedbad voorkomen waar zij ten onrechte het slachtoffer van worden. Simson stemt toe, want hij weet dat hij toch de sterkste is. Hij laat zich door drieduizend man terugbrengen naar Gaza, maar breekt daar aangekomen uit de touwen waarmee hij is vastgebonden en rukt de stadspoorten uit de hengsels, waarna hij ze op zijn rug mee terug neemt. En dus is het weer oorlog. De laatste Filistijnse vrouw met wie hij het bed deelt is Delila, die hem zijn geheim wél ontfutselt en in zijn slaap zijn haar afknipt. Nu kunnen de Filistijnen hem eindelijk gevangen nemen, want hij is zijn kracht kwijt. Ze steken hem de ogen uit en stellen hem samen met andere slaven tewerk in een tredmolen in de kelders van het Gazaanse paleis. Toch weet hij weer te ontsnappen als zijn haar is aangegroeid. Dit keer vernietigt hij het paleis waarin hij gevangen wordt gehouden en ook zelf wordt hij bedolven onder het puin. Grossman merkt laconiek op dat Simson eigenlijk de eerste zelfmoordterrorist is geweest.

Herlezing van deze Bijbeltekst brengt in herinnering dat het conflict dat nu in Gaza wordt uitgevochten duizenden jaren teruggaat en dat ze om beurten de winnaar of de verliezer zijn. Ze zijn tot elkaar veroordeeld en ze zijn met elkaar verwant, maar ze kunnen elkaars bloed wel drinken. Grossman wijst erop dat hun conflicten altijd gepaard gaan met uitzinnig geweld en dat hun wraak altijd buiten proportie is. En er is nog iets. Het Israëliëse volk heeft een grote bewondering voor Simson. ‘Ook al dient Simson af en toe te worden berispt om zijn agressie, losbandigheid en rokkenjagerij, in het bewustzijn van het Joodse volk staat hij te boek als nationale held en symbool, ...’ (p.86) en ‘... door de eeuwen heen gingen Joden altijd prat op Simsons heldendaden en verlangden ze ernaar om net zo sterk en moedig en mannelijk te zijn als hij.’ (p.87). Waar dit toe heeft geleid na de oprichting van de staat Israël is onthullend: ‘In het Hebreeuws wordt hij steevast “Simson de held” genoemd en verschillende stoottroepen van het Israëliëse leger zijn naar hem vernoemd: vanaf “Simsons vossen” in de Onafhankelijkheidsoorlog van 1948 tot de “Simsonenheid” die tijdens de eerste Intifada werd opgezet. En we mogen uiteraard ook de sportschoolketen niet vergeten die in de jaren zestig werd opgericht door de gespierde rabbijn Rafael Halberin en die de naam Simonsinstituut droeg!’ (p.87).

De strijd tussen Israël en de Palestijnen is een doorlopend drama dat letterlijk van Bijbelse proporties is. Vandaar dat er zoveel schilderijen van Simson zijn gemaakt, onder meer door Rembrandt, en zijn verhaal zo vaak terugkomt in de literatuur. Ik hoef alleen maar de titel van Jan Siebelinks roman *En joeg de vossen door het staande koren* te noemen (1986, waarin onder andere wordt verwezen naar de Nieuw-Guineakwestie, de oorlog en hongersnood in Biafra, de revolutie op Cuba en de Vietnamoorlog), en de al eerder genoemde roman van Aldous Huxley. In *Eyeless in Gaza* denkt de schrijver na over de begrippen vrijheid en slavernij, die elkaars tegendeel zijn maar onherroepelijk aan elkaar vastzitten. Absolute vrijheid betekent dat men zich aan niets en niemand bindt.

Maakt men die keuze wel, dan leidt dat onherroepelijk tot beperkingen van de wederzijdse vrijheid en wordt men elkaars slaaf. Ook als men zich uit vrije keuze verbindt aan een systeem of beweging leidt dat eerst tot vrijwillige beperkingen en uiteindelijk merkt men dat men slaaf van het systeem is geworden; vooral als dat systeem ontaardt en men in naam daarvan anderen moet doden. Zelfs als men in een bepaalde context is geboren brengt dat regels met zich mee waaraan men niet kan ontsnappen. Het vergt denkkraft en moed om zich daar los van te maken, maar Huxley gelooft niet dat revolutie iets oplost. Mensen vallen na een omwenteling terug in wie ze al waren en vervolgen hun leven, enkel met nieuwe beperkingen. Hij schreef de roman in tijden van communisme, stalinisme, nazisme en fascisme, waarin hij zag dat hele volksstammen zich onderwierpen aan rigide beperkingen in hun persoonlijke vrijheid, om 'erbij te horen', wat *mutatis mutandis* ook geldt voor Israël, dat omwille van de eigen ideologie en veiligheid een ander volk het leven onmogelijk maakt.

Grossman oppert dat Simson onderworpen was aan God, door de kracht die hij van hem ontving. Misschien, beweert Grossman, was Simson die rol wel beu en voelde hij zich de slaaf van God, omdat hij almaar de sterkste moest zijn. Dat kan gemaakt hebben dat hij Delila zijn geheim heeft verklapt. Hij was het moe om Gods uitverkorene te zijn, hij wilde net als ieder ander een rustig leven leiden. We weten wat dat voor consequenties heeft gehad. Het komt overeen met Huxleys stelling dat de mens zich wel kan bevrijden van het ene juk, maar dat het volgende juk dan op hem wacht. De titel *Eyeless in Gaza* is overigens ontleend aan het gedicht 'Samson Agonistes' van John Milton, dat in 1671 als bijlage bij *Paradise Regained* verscheen. Het is in het Nederlands vertaald als *Simson de Strijder* en gaat over Miltons geloof in revolutie om het Engelse regeringsstelsel omver te werpen. Al tijdens de huidige verwoesting van Gaza begon datzelfde geluid in journalistieke commentaren te klinken, dat dit een mogelijke omwenteling teweeg zou kunnen brengen. Misschien zouden de omvang en wreedheid van

dit conflict eindelijk tot het inzicht leiden dat steeds meer stukken land ommuren en onteigenen een vorm van usurpatie en uitsluiting is die tot steeds grotere haat heeft geleid en steeds nieuwe vijanden blijft kweken. Voeg daarbij dat de bevolking van Gaza al jaren lijdt onder de terreur van een paar Hamasfamilies, en te midden van alle bloedvergieten durft uit te spreken dat Hamas met zijn moorddadige uitval van 7 oktober deze wraak van Israël over hen heeft afgeroepen. Hamas zelf rechtvaardigt zijn moordpartij intussen door te stellen dat de Palestijnse kwestie weer op de agenda moest worden geplaatst omdat deze anders vergeten zou worden en dat het doden van onschuldige burgers daarbij onvermijdelijk is.

Een leefbare oplossing lijkt haast onmogelijk, zoals sinds het Oude Testament steeds weer is gebleken, maar dan denk ik toch nog even aan Simson. Een jaar nadat hij de leeuw had gedood zag hij dat een volk bijen in het karkas was neergestreken en de leeuw gevuld was met honing; het doden van de leeuw heeft toch iets moois teweeggebracht. Als zoiets nu ook weer mogelijk zou zijn, mag dat wel een godswonder heten. Het is niet te hopen dat de ziel van Israël met de Palestijnen ten onder gaat.

lees het nieuwe nummer

Femicide

Froukje van der Ploeg

Neem altijd de kortste route door het park
kijk, je ogen wennen aan het donker zie
scherp de sterren boven de bomen, de egel
in de bosjes, slapende mannen zonder dak

De maan fietst met je mee want de dood
wacht voor jou nooit in dit park
87 procent van je gevaar woont achter
de voordeur, je vriend of bijna ex

Je vader, broertje, buurman. Zij willen
bezit van je nemen weten waar je was
met wie je sprak, wat je zei, fiets verder
door vergeten wijken van een stad

En leer nieuwe vrouwen kennen
in je klas, in de kroeg, als je rent
langs het water en neem soms een man mee
door het bos want met jou zijn ze veilig.

Internationale vrouwendag 2023

Herhaling

Mijn lichaam wringt me uit
als de laatste klodders yoghurt
onder in het pak, het bloed
via mijn been op de grond
lijkt net zo dik, het duwt me
terug in bed, opgerold kijk ik de tijd weg

Was deze pijn van een man was ik
een hoofdstad van een Europees land
met wereldleiders op komst dan was
er ongetwijfeld een zacht en warm
drankje met aardbeiensmaak
een bubbelbad en dokters die
mijn hand vasthielden.

Hoorde het niet gewoonweg bij vrouw zijn.

lees het nieuwe nummer

Een groter plan

Vincent Kortmann

Op het busstation van Castelo Branco leunde mijn neef Hein tegen een oude Zündapp. Hij lachte naar me en we omhelsden elkaar. Zijn haar was gebleekt door de zon en hij rook naar houtvuur.

We moeten nog een klein stukje met de brommer, zei hij.

Ik stapte achterop en Hein startte de motor. Een helm was hier blijkbaar niet nodig. Tijdens de rit door een schraal en droog landschap folterde de Portugese zon mijn Hollandse schedel. Na een kwartier stak Hein zijn hand uit en zonder te remmen sloeg hij linksaf. Over een smalle weg reden we op een grauwwit dorpje af: Vila Santa Isabel.

Niet alle straten zijn verhard, riep Hein over zijn schouder. Maar de mijne wel.

Hij minderde vaart en stapvoets reden we door de uitgestorven hoofdstraat. Onder auto's die we in Nederland oldtimers zouden noemen, lagen magere zwervkatten te slapen. We stopten voor een groezelig huis en stapten af. Hein hield de voordeur open. De deurpost was laag; ik moest bukken om binnen te komen.

Welkom, zei hij. *Minha casa é sua casa.*

De woonkamer had een vloer van onbewerkt beton en was op zijn zachtst gezegd sober ingericht, met een eettafel, twee stoelen en slaapbank in de hoek. Het dak bestond uit een houten staketsel van latten en gebinten en op verschillende plekken kon je tussen de pannen door de blauwe lucht zien.

Het dak is traditioneel Portugees, zei Hein. Het is niet helemaal waterdicht, maar dat maakt niet uit, het regent hier toch bijna nooit.

Is er ook een badkamer? vroeg ik.

Ik heb een wc, zei hij. En een douchezak. Als die een paar uur in de zon hangt, kun je heerlijk warm douchen.

Hoe doe je dat in de winter?

In de winter douche ik koud. Of niet.

Wat spartaans.

Laten we een borrel drinken, zei Hein en hij liep voor me uit de straat op.

Moet de deur niet op slot? vroeg ik.

Niet nodig.

Mijn iPad ligt binnen.

De sociale controle is hier fenomenaal.

Ik keek om me heen en zag niemand op straat. Hein leek zich geen zorgen te maken.

Op straat zocht ik de schaduwkant op. Hein liep in de volle zon, alsof de hitte geen vat op hem had. Vlak bij het dorpsplein vloog een deur open. Een forse, donkerharige vrouw in een gebloemd schort rende op Hein af en omhelsde hem.

Enrico! riep ze.

Mia! riep Hein terug.

Toen ze hem los liet, zag ik de zwakzinnigheid in haar glimlach doorsijpelen.

Mia! klonk een mannenstem.

De vrouw rende onhandig terug naar het huis en sloeg de hordeur dicht.

Mia houdt van blond, zei Hein terwijl hij doorliep alsof er niets gebeurd was.

Ze leek me enigszins merkwaardig, zei ik.

Dat hoort bij de streek. De familiestamboom wordt hier niet erg nauwkeurig bestudeerd als er getrouwd wordt. Anders blijven er te veel alleen.

We kwamen uit op het dorpsplein met een drooggevallede fontein en een paar stenen bankjes. Behalve Mia had ik nog niemand gezien.

Hierheen, zei Hein en wees naar de ingang van het dorpscafé. Aan de gevel hing een geëmailleerd bord: Super Bock.

Boa tarde! riep Hein toen hij voor me uit het café binnenliep.

Alle ogen waren op ons gericht, maar niemand beantwoordde zijn groet. De stilte in het café werd verbroken door de zachte stem van de barman: *Faz favor.*

Dois mini's, zei Hein.

De barman knikte en opende twee kleine bierflesjes.

Dit zijn mini's, legde Hein uit. Iedereen hier drinkt mini's.

Ik keek om me heen. Aan de tafeltjes zaten gebruikte mannen met diepliggende ogen en stoppels van donker staaldraad. Geen van hen dronk een mini. Ze hadden allemaal rode wijn voor zich staan, of kleine glaasjes met een transparant drankje.

Of aguardente, zei Hein, die mijn blik volgde. Daar zijn ze ook dol op. Dat is een soort jenever maar dan nog smeriger. Deze mannen beginnen de dag met aguardente, ze lunchen met wijn en drinken door tot hun vrouw het eten klaar heeft.

Begrijp ik dat je nu Enrico heet?

Hein is te moeilijk voor ze. Portugezen kunnen de h niet uitspreken. Hein Vermeulen is voor deze mensen niet te doen. Ik noem mezelf nu Enrico. Misschien laat ik mijn achternaam ooit veranderen in Vermão. Enrico Vermão.

Enrico Vermão. Klinkt goed.

Nu noemen ze me *O Alemão*.

Wat betekent dat?

De Duitser.

De Duitser?

Op de een of andere manier denken ze dat ik uit Duitsland kom. Maar nu over jou! Ik hoorde dat je partner geworden bent.

Laten we het niet over werk hebben. Vertel me over je nieuwe leven.

Kijk, zei Hein toen we weer thuis waren. Dit is mijn tuin.

Hij duwde een vliegengordijn opzij en ik liep naar buiten.

Tuin was een groot woord voor Heins ommuurde terrasje. Er stonden een paar potten met tomatenplanten en van alle kanten keken balkons en dakterrassen van de bureu uit op het binnenplaatsje.

Vanaf een van de balkons klonk het schorre blaffen van een gespierde hond die woest op ons neerkeek.

Hein gaf me een biertje.

Ik ga koken, zei hij.

Hij vulde de barbecue met briketten en ontstak een paar aanmaakblokjes.

Een huis als dit kost niet eens zo veel, zei Hein terwijl hij in het vuur pookte. Ik heb er tweeëndertigduizend euro voor betaald, maar het mooie is dat ik nu voor de rest van mijn leven een dak boven mijn hoofd heb. Oké, het lekt als het regent, maar het feit dat ik voor altijd ergens terecht kan, voelt fantastisch. Ik heb geen hypotheek, geen schulden en geen verplichtingen.

Hein wikkelde twee grote aardappels in aluminiumfolie en legde ze tussen de gloeiende briketten.

Natuurlijk ben ik nu nog een buitenstaander in het dorp, vervolgde hij. Maar dat is logisch.

Het hese geblaf van de vechthond echode tegen de gevels.

Is die hond nooit stil? vroeg ik.

Nooit, zei Hein. Als hij wakker is blaft hij, vandaar dat zijn baasje het rolluik altijd dicht heeft. Een keer per dag draait hij het rolluik op een kier en schudt een blik hondenvoer leeg op de grond. De tijd die het beest nodig heeft om zijn eten naar binnen te werken, is het enige moment dat het stil is.

Ben je niet bang dat die hond over de reling springt? Hij scheurt je aan stukken.

Hein keek omhoog en haalde zijn schouders op. Als hij het had gekund, had hij het al gedaan.

Hein kon met zijn kleine barbecue een volledige maaltijd klaarmaken. Terwijl de met folie omwikkelde aardappelen tussen de briketten

lagen te garen, bakte hij twee lappen doorregen rundvlees op het rooster. Vlak voor het vlees klaar was, gooide hij er een paar handen grof gesneden paprika bij. Hij schonk twee glazen rode wijn in en toen de schemering viel en de hond van de achterburen na een paar uur blaffen in slaap viel, was het bijzonder aangenaam op het binnenplaatsje.

Ondanks de lange reis en de rode wijn, kon ik die avond niet slapen. Hein snurkte en buiten vochten twee katten. Toen het een moment stil was, hoorde ik getrippel in de kamer. Met mijn telefoon bescheen ik de plek waar het geluid vandaan kwam. Een rat met een staart zo dik als een braadworst keek even op en verdween door een gat in de muur.

Na het ontbijt liep Hein naar het binnenplaatsje en vulde een groot verfblik met water. Vervolgens knipte hij een plastic zak open waar brokken wit steen in zaten. Hij trok een paar werkhandschoenen aan en gooide twee grote stukken in het water, dat begon te borrelen en te bruisen.

Wat is dat? vroeg ik.

Kalk, zei Hein. Ongebluste kalk.

Hij roerde met een stok in het blik tot het borrelen stopte.

Vandaag gaan we klussen, vervolgde hij.

Klussen?

Je denkt toch niet dat je hier helemaal gratis kunt logeren? Handen uit de mouwen.

Ik ben jurist, geen bouwvakker. Ik wil met alle liefde een klusjesman voor je betalen als er iets moet gebeuren.

Your money is no good here, zei Hein. Ik heb een mooi projectje dat we samen kunnen doen.

Hij gaf me een blokkwast aan en wees naar het blik.

Smeer de voorgevel maar in. Dat kan zelfs een jurist.

Ik doopte de kwast in het blik en bestreek de muur met de waterige vloeistof. Er gebeurde niets. Het leek alsof ik de muur insmeerde met melk.

Hein! riep ik. Waarom doe ik dit? Je ziet er helemaal niets van.

Wacht maar af. Het is net als bij Mister Miyagi en de Karate Kid; alles maakt deel uit van een groter plan. Het is allemaal metaforisch.

Ik smeerde de rest van de gevel ook in en toen ik bij het eind was gekomen, bleek de muur op de plek waar ik begonnen was spierwit te zijn. Alsof de gevel bestrooid was met een laagje poedersuiker.

We doen de achterkant ook, zei Hein.

Samen kalkten we de achtergevel en de muren van het binnenplaatsje en na een paar uur werken was het blik leeg en waren de muren wit.

Hein had de barbecue weer aangestoken en die avond aten we geroosterde sardines. Ik sneed de kopjes eraf, maar Hein hapte ze in een keer weg.

Zo eten we ze hier, zei hij. Die schedeltjes en graatjes maken ze extra *crunchy*.

's Nachts in bed lag ik ingespannen te luisteren, maar de rat van de vorige nacht vertoonde zich niet.

De volgende dag was het zaterdag en er liepen zowaar mensen op straat. Hein begroette iedereen die hij tegenkwam.

Bij de bakker maakte hij een praatje, maar de verkoopster antwoordde nauwelijks. Ze stopte tien broodjes in een zak, nam het bankbiljet van Hein aan en telde het wisselgeld uit op de toonbank.

Ze zijn hier wel een beetje stug, zei ik toen we terugliepen.

Eerder verlegen, antwoordde Hein. Ik ben hier natuurlijk ook nieuw. Je bent hier al bijna anderhalf jaar.

Als een Somaliër in een dorpje in Friesland komt wonen, gaat het ook niet vanzelf. Ze moeten aan elkaar wennen. Dat betekent niet dat Friezen slechte mensen zijn, het zijn prima mensen die moeten ontdekken hoe ze met een nieuwe situatie om moeten gaan. En dat kan een tijdje duren.

We liepen zwijgend naar het huis. Ik had de indruk dat Hein zich beledigd voelde.

Hij zette een pannetje water op om koffie te zetten en ik sneede de broodjes open.

Ik heb een verrassing, zei hij. Vanavond is het *feira*. Het hele dorp komt naar het plein om te eten en te dansen. Dat wordt ongelofelijk gezellig.

Hij leek zijn irritatie te zijn vergeten.

Hein streek zijn overhemd, waste zijn haar onder de douchezak en knipte met een nagelschaartje zijn wenkbrauwen bij.

Het dorp zag er verrassend feestelijk uit. Overal hingen gekleurde lampjes en op het plein stonden lange tafels met banken. Aan de rand bevond zich een vrachtauto, waarvan de oplegger dienstdeed als podium.

Daar gaat de band straks spelen, zei Hein. Ze schijnen lokaal heel bekend te zijn.

We schoven aan bij een van de tafels en Hein begroette de mensen die naast ons zaten. Ze waren zonder uitzondering gekleed in hun beste pak. Het gesprek dat voor onze komst geanimeerd leek te zijn verstomde.

Een vrouw die ik herkende uit de bakkerswinkel kwam aan onze tafel staan. Hein pakte twintig euro uit zijn broekzak en zij gaf ons allebei een bonnetje.

Hiermee krijgen we straks ons eten, zei Hein. Maar ik haal eerst wat te drinken.

Achter twee roosters zo groot als biljarttafels stond een man met een slagersschort kippen te braden. Hij haalde ze uit een speciekuip die op de grond stond, sloeg ze met een klap van het hakmes in tweeën en bestreek ze met olie. Vervolgens gooide hij ze met een boogje op de grill. Hij had tientallen kippen tegelijk op het rooster liggen, die hij omdraaide, aandrukte, bestrooide met peper en zout en uiteindelijk met een vork op een schaal legde. Een vrouw met een papieren mutsje

legde de kip op een bord, schepte er patat bij, waarna de meisjes van de bediening de borden naar de tafels brachten.

Hein kwam terug met twee flesjes bier, maar nog voor we de eerste slok konden nemen, zette een serveerster twee borden met kip voor ons neer. Ze nam onze bonnetjes in ontvangst en liep weer weg. De andere mensen aan onze tafel leken verbaasd dat wij ons eten zo snel hadden gekregen.

Hein bloosde tot diep in zijn nek, maar hij zei niets en begon te eten. Hoewel ik me enigszins zorgen maakte over een mogelijke salmonella-vergiftiging, smaakte het eten geweldig. De kip was zout, vet en zo mals dat het vlees van de botten viel.

Na het eten werden de tafels naar de zijkant gedragen, waarbij Hein opzichtig meehielp. De band, bestaande uit een keyboardspeler, een drummer en een bassist, stelde de instrumenten op.

Hein kwam bij me zitten en veegde met een theatraal gebaar het zweet van zijn voorhoofd.

Het wordt altijd gewaardeerd als je meehelpt.

Ik knikte.

De lichten op het podium gingen aan en de driemansband opende met *Ob-La-Di, Ob-La-Da*. Het plein stroomde vol. De dorpelingen dansten in paren. Ze deden vier stappen vooruit en vervolgens vier stappen terug en herhaalden dat tot het nummer was afgelopen. Bij het vijfde liedje kreeg ik in de gaten dat het niet uitmaakte of de band *Hotel California* of *My Way* speelde, ze deden alles in hetzelfde tempo.

Ik ga een rondje geven, zei Hein plotseling.

Hij liep naar de bar en probeerde met grote gebaren iets duidelijk te maken. Hij pakte een paar bankbiljetten uit zijn achterzak en gaf ze aan de barman. Die knikte, pakte een krat mini's en wipte van elk flesje de dop af. Daarna volgde een tweede en derde krat, terwijl Hein haastig over het plein liep en iedereen die hij tegenkwam een flesje bier in de handen drukte. Na een minuut of tien kwam hij bezweet bij mij aan het tafeltje zitten.

Een rondje voor het hele dorp, zei hij tevreden. Het kostte honderdtwintig euro, maar de dankbare blikken zijn onbetaalbaar.

Ik vond dat ze eerder verbaasd keken dan dankbaar, maar ik hield mijn mond.

Na vijf minuten kwam een dikke man met bretels naar ons tafeltje gelopen en zette een flesje bier voor Hein neer.

Saúde, zei hij en liep weer weg.

Wat aardig, zei Hein. Krijg ik zomaar een biertje terug.

Meteen meldde zich een volgende man met een biertje, met in zijn kielzog een derde. Na een paar minuten stond er een twintigtal flesjes op onze tafel.

Blijkbaar is het de gewoonte om een biertje terug te geven als je een rondje krijgt, zei Hein. Drink vooral mee, dit krijg ik alleen niet op.

De stroom mensen met bierflesjes bleef aanhouden en op een bepaald moment moest er een tweede tafel worden bijgetrokken. Hein bedankte iedereen en zette het ene na het andere flesje aan zijn lippen. Hij moedigde mij aan om door te drinken, maar we wisten allebei dat we die biertjes nooit op zouden krijgen, al bleven we de hele nacht op dat dorpsplein zitten. De sfeer op het feest was opeens uitgelaten. De mensen dansten en zongen met de band mee en er werd uitbundig gelachen. Na een poosje begreep ik dat het gelach ons betrof en ik wist bijna zeker dat Hein dat ook beseftte. We werden door het hele dorp uitgelachen, met onze honderd flesjes bier. Hein zei niets en bleef doordrinken.

Ik zit nog drie dagen in Estoril, zei ik de volgende dag toen ik mijn tas inpakte. Je kunt mee als je wilt. Het hotel heeft een zwembad met van die stretchers en het is vlak bij het strand.

Nee, zei Hein. Ik kan nu niet weg.

Waarom niet?

Hij nam een slok water en dacht even na.

Het is als de gevel die we geschilderd hebben, zei hij. Eerst lijkt het geen effect te hebben, maar als je het nauwelijks meer verwacht is de

muur plotseling spierwit. Voor mijn gevoel zit ik héél dicht bij dat moment.

Ik hoop echt dat je gelijk hebt.

Natuurlijk heb ik gelijk, zei Hein en hij lachte.

lees het nieuwe nummer

Auteurs in dit nummer

MARIANNE AARTSEN (1950) – Schildert, dicht, maakt grafiek en beelden. Studeerde o.m. aan de Jan van Eyck Academie. Recentelijk verscheen haar eerste bundel, *Kraam* – marianneartsen.com

PHILIP HUFF (1984) – Schrijver & regisseur. Schreef *Wat je van bloed weet* (roman, 2022) en *Open* (roman, 2024). Regisseerde *Het kamp* (2022). Schrijft ook voor *The New York Review of Books*.

LEVI JACOBS (1992) – Schrijver & redacteur van *Liter*. Zijn verhalen verschenen o.a. in *Tirade*, *De Gids* en *De Revisor*. Ontving de *Hollands Maandblad* Schrijversbeurs 2022/2023 (*proza*).

PAUL KLEMANN (1960) – Kunstenaar; noteert, tekent en schildert al ruim 33 jaar zijn nachtelijke dromen – pauklemann.nl

MARGRIET DE KONING GANS (1942) – Neerlandica. Werkte o.a. in het onderwijs en had een galerie voor moderne kunst. Ontving de *Hollands Maandblad* Schrijversbeurs 2005/2006 (*essayistiek*).

VINCENT KORTMANN (1975) – Schrijver & docent Schrijversvakschool. Met *De tussenzus* (2020) won hij de Groninger boekenprijs. Dit jaar verschijnt zijn nieuwe roman bij Atlas Contact.

GERRY VAN DER LINDEN (1952) – Dichter, schrijver, beeldend kunstenaar & docent aan de Schrijversvakschool Amsterdam. Twaalf dichtbundels, de meest recente is *Niemand blijft het langst* (2021).

JORIS MIEDEMA (1978) – Dichter. Debuuteerde in 2011 met de bundel *Oogtheater*. In 2023 verscheen een drieluik, het derde deel heet *Sloppenwijk van het hiernamaals*.

ALBAN MIK (1990) – Promovendus (Leiden), werkt aan een intellectuele biografie over Gijsbert Karel van Hogendorp. Deze maand verschijnt zijn debuut, de korteverhalenbundel *Tegen beter weten in*.

SANJA PERCELA (1961) – Dichter & vertaalster. Publiceerde in o.a. *De Tweede Ronde* en *Krakatau*. Haar tweede bundel is *Een kwestie van goede wegwijzers (Stvar dobrih putokaza, 2014)*.

FROUKJE VAN DER PLOEG (1974) – Dichter, schrijver & docent. Publiceerde o.m. *Dit is hoe het ging* (2016) en *Nachtvangst* (2020). Ontving de *Hollands Maandblad* Schrijversbeurs 2004/2005 (*poëzie*).

ERWIN VAN DE POL (1957) – Adviseur, historicus & universitair docent. Ooit afwasser op Europese treinen, diplomatenklasje. Schrijft o.a. voor *Hard Gras* en *Civis Mundi*. Drie essayprijzen.

JABIK VEENBAAS (1959) – Dichter, filosoof & vertaler. Acht dichtbundels en o.a. het essay *De essentie van Kant* (2022). Werkt aan *Meer dan mooie woorden*, een boek over invloedrijke romans.

HOLLANDS Maandblad

Redactie: Johannes van der Sluis

Vormgeving: Steven Boland • *Correctie:* Aron Groot

Redactieraad: Merijn de Boer, Mark Boog, Gerard van Emmerik, David Garvelink, Elke Geurts en Ellen Heijmerikx

Copyright: Auteursrecht voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt, door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Hollands Maandblad bedankt de volgende partijen voor hun sponsoring:

De Bezige Bij, Alfabet Uitgevers, Ambo | Anthos, Atlas Contact,

Das Mag Uitgevers en Sebes & Bisseling Literary Agency.

Deze uitgave werd mede mogelijk gemaakt door subsidie van het Nederlands Literair Productie- en Vertalingenfonds, thans Nederlands Letterenfonds.

Nederlands
letterenfonds
dutch foundation
for literature

Redactiesecretariaat: Hollands Maandblad • Postbus 59.752 • 1040 LG Amsterdam •
Tel. 020-6175955 • info@hollandsmaandblad.nl (niet voor kopij)

Ingezonden bijdragen worden niet retour gezonden, u krijgt antwoord per e-mail.

Uitgever: Stichting Hollands Maandblad, p/a Bilderdijkkade 63-b • 1053 VJ Amsterdam

Abonnementen: 12 nummers per kalenderjaar, prijs per jaargang € 92,50 •

Proefabonnement (3 nummers) € 27,50 Abonnementen die niet één maand voor afloop van de abonnementsperiode zijn opgezegd, worden automatisch verlengd

Opgave: S.P. Abonneservice • Postbus 105 • 2400 ac Alphen aan den Rijn.

Telefoon tijdens werkdagen van 9.00-17.00 uur: 088-1102052.

Een acceptgiro voor betaling volgt

Losse nummers: € 7,95 • dubbelnummers € 9,90 • Verkrijgbaar bij de boekhandel of door bestelling via www.hollandsmaandblad.nl dan wel per mail: HollandsMaandblad@spabonneservice.nl